

философов и логиков советской эпохи; 3) научных трудах отечественных ученых, посвященных специфике социального эксперимента; 4) пласте фундаментальных психологических работ, в которых раскрыты принципиальные возможности использования метода эксперимента в психологии; 5) работах, посвященных разработке теории и практики педагогического эксперимента в исследуемый период (опубликованных нормативно-правовых материалах; работах по общей методологии педагогики, методологии и методике педагогических исследований; учебниках, учебных и учебно-методических пособиях по педагогике; материалах педагогической прессы; диссертациях отечественных авторов, защищенных в Украине в течение 1943–1991 гг.).

**Ключевые слова:** эксперимент, источниковедение, источниковая база историко-педагогического исследования, историко-педагогический источник, систематизация.

**Summary**

**E.A.Panasenko**

**An Experiment in the History of Domestic Pedagogical Science and Practice of the Soviet Period: to the Question of Systematization of the Sources of the Research**

The article states that the problem of an experiment as a research method in the history of domestic pedagogical science and practice of the Soviet period (1943–1991) has a broad base of sources. Its analysis is carried out in the following main groups of historical and pedagogical sources: 1) the works of the foreign scientists devoted to the various aspects of an experiment as a scientific method of research; 2) the items of scientific knowledge, its methodology in the general-theoretical plan, developed in the works of philosophers and logicians of the Soviet era; 3) the scientific works of domestic scientists devoted to the specifics of a social experiment; 4) a layer of the fundamental psychological works in which the basic possibilities of the use of a method of experiment in psychology are enlightened; 5) the initial works devoted to the development of the theory and practice of pedagogical experiment during the studied period (the published standard and legal materials; works in the general methodology of pedagogics, methodology and technique of pedagogical researches; textbooks, educational and methodical books in pedagogics; materials of the pedagogical press; the dissertations of domestic authors defended in Ukraine during 1943–1991).

**Key words:** experiment, source study, source base of historical and pedagogical research, historical and pedagogical source, systematization.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК [37:070.486]:377.6-053.2(73)(045)

**А.С.ПАУКОВА,**  
аспірантка  
(м.Луганськ)

**Педагогічна преса як джерело висвітлення проблеми інформаційного захисту дітей у США**

Проблема інформаційного захисту дітей набуває все більшої актуальності серед науковців, педагогів та батьків. У статті аналізується педагогічна преса США як джерело висвітлення проблеми інформаційного захисту дітей. Автором представлена класифікація педагогічної преси за типом видання, аудиторією, для якої воно призначено, за місцем розповсюдження та характером інформації. Виокремлені педагогічні видання, присвячені означеній проблемі: «Journal of Information Literacy» (JIL), «The Journal of Media Literacy», «American School Board Journal», «Net Family News», «Communications in Information Literacy». У статті надається аналіз п'яти педагогічних видань, де висвітлюються історія створення журналів, умови їх функціонування, тематика статей, ключові автори, доступ до архівів та основні рубрики. У статті визначаються федеральні закони та акти США, які регулюють захист дітей в інформаційному просторі. Автор розглянув коло проблем та аспекти розвитку означеної проблеми: ризики та небезпеки різних видів медіа для дітей та формування інформаційної грамотності особистості.

**Ключові слова:** інформаційний захист, інформаційна грамотність, педагогічна преса.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема інформаційного захисту дітей набула актуальності серед науковців і педагогів багатьох країн світу, зокрема у США, де пріоритетним напрямом розвитку педагогіки є формування інформаційної грамотності молоді. Прийняття законів: у 1998 році «Про захист дитячої конфіденційності в Інтернеті» (Children's Online Privacy Protection Act (COPPA)) [5] та у 2000 році «Про захист дітей від Інтернету» (Children's Internet Protection Act (CIPA)) [4], створення чисельних асоціацій та центрів з медіаосвіти та медіаграмотності, наприклад, одна з найвпливовіших – Національна Асоціація Освіти Медіаграмотності (National Association for Media Literacy Education (NAMLE)), функціонування

організацій з інформаційної грамотності: Національний форум інформаційної грамотності (National Forum on Information Literacy (NFIL)) і Американська асоціація шкільних бібліотекарів (American Association of School Librarians), впровадження законом «Цілі 2000: Американський навчальний акт» (Goals 2000: Educate America Act) обов'язкової медіаосвіти у шкільні навчальні програми та проведення великої кількості конференцій, самітів, симпозіумів є свідченням того, що у США існує значна база електронних та друкованих матеріалів педагогічної преси (педагогічні журнали, газети, бюлетені) щодо означеної проблеми. У ХХ столітті педагогічна преса США акумулювала в собі досвід американських педагогів та науковців. Тому, сьогодні проблема інформаційного захисту дітей потребує введення до наукового обігу творчого доробку американських науковців, дослідників і педагогів, який висвітлюється на сторінках педагогічної преси США. Отже, враховуючи вищезазначене, вважаємо за доцільне розглянути педагогічну пресу США як джерело висвітлення проблеми інформаційного захисту дітей.

*Аналіз досліджень і публікацій...* Проблемі вивчення, аналізу, диференціації педагогічної преси присвячена низка праць таких українських та російських дослідників як Є.Корнілов, Є.Прохоров, С.Корконосенко, О.Аюпова, Л.Світлич, О.Шкільна, А.Судин, А.Бессараб, І.Дяченко, Д.Олтаржевський та ін. Питання типологізації педагогічної періодики привертало увагу таких дослідників: А.Бочаров, Б.Єсін, Л.Реснянська, І.Шеїна, М.Шкондін та ін. Аналіз різних аспектів інформаційної культури представлений у роботах таких російських й українських дослідників як Л.Білоконенко, Н.Васильєва, О.Вершинська, В.Витковський, Н.Гендіна, М.Делягін, А.Єляков, В.Зубаков, І.Мальковський, М.Моїсєєв, В.Новікова, І.Соколова, А.Федорова та ін. Проблеми теорії та методики медіаосвіти і формування медіаграмотності у США відображені у працях таких зарубіжних дослідників як К.Безелгетт (BazalgetteC.), Ф.Бэйкер (BeykerPh.), Д.Букінгем (BuckinghamD.), К.Ворсноп (WorsnopCh.), Б.Дунган (DuncanB.), Д.Клустер (ClusterD.), Д.Консідайн (ConsidineD.), Р.Корнелл (CornellR.), Р.Кьюбі (KubeyR.), М.Маклюен (McLuhanM.), Л.Мастерман (MastermanL.), К.Монтгомери (MontgomeryK), Дж.Пандженте (PungenteJ.), Ф.Рогов (RogowF), К.Тайнер (Tyner K.), Е.Томан (ThomanE.), Е.Харт (HartT.), Р.Хобс (HobbsR) та ін. Практично немає досліджень, присвячених функціонуванню сучасної педагогічної преси США.

*Формулювання цілей статті...* Мета нашої статті полягає у тому, щоб проаналізувати стан сучасної американської педагогічної преси з означеної проблеми, визначити її типологію, тематику, внутрішній контент та умови функціонування.

*Виклад основного матеріалу...* Проблема інформаційного захисту дітей у США почала висвітлюватися на сторінках педагогічної преси ще з 60-х рр. ХХ століття, які відзначилися активним розвитком телебачення. Пізніше, з появою Інтернету та розвитком інших видів медіа з'явилися педагогічні видання, присвячені різним аспектам саме цієї проблеми. Сьогодні, у США існує величезна кількість педагогічних журналів і газет. Американські читачі мають доступ до широкого спектру інтернет-версій педагогічної преси, або можуть придбати друковані видання. Найпопулярнішими серед них є: «Journal of Information Literacy» (JIL), «American Educational Research Journal», «Current Issues in Education», «School Community Network», «American School Board Journal», «Education Week», «Net Family News», «Cyberpsychology», «The Journal of Media Literacy Education», «An Ounce of Prevention», «Education News», «Educause», «Internet and Schools», «The 21st Century School», «K-12 Mobile Classroom», «The Future Of Children», «Networks», «Frontline», «Media Health Matters», «Kids First», «Common Sense media», «Limi TV», «Communications in Information Literacy», «The Teachers Net Gazzette» та ін. Педагогічні журнали та газети містять наукові статті, новинні стрічки, рецензії та обзори педагогічної літератури, інтерв'ю з педагогами, науковцями, батьками, учнями, статистичні дані, методичні розробки занять, інформацію про конференції та інші події у сфері освіти, а електронні джерела мають ще й архіви усіх номерів видання, чати і блоги.

Варто зазначити, що сьогодні проблема інформаційного захисту дітей розглядається у контексті визначення і аналізу основних ризиків та небезпек засобів масової інформації для дітей (телебачення, інтернет, радіо, преса) та формування інформаційної культури особистості, її змісту, умов та засобів. У США «термін інформаційна культура» підміняється майже рівнозначними термінами: «інформаційна грамотність», «медіаосвіта», «медіаграмотність», «комп'ютерна грамотність», «Інтернет грамотність», «цифрова грамотність», «електронна грамотність».

Аналіз низки наукових праць щодо досліджень педагогічної преси та аналіз багатьох педагогічних видань США надав змогу розробити класифікацію педагогічної преси США:

У США функціонують наступні типи педагогічних видань:

- журнал («Education Week», «American School Board Journal etc.),
- газета («The Teachers Net Gazzette»),
- бюлетень («Media Health Matters»);

Враховуючи фактор аудиторії, американську педагогічну пресу можна поділити таким чином:

- видання, розраховані на широке коло читачів («Current Issues in Education»),
- видання для науковців, дослідників, вчителів («Communication in Information Literacy») [1],
- видання, розраховані на батьків та дітей різного віку («Net Family News»);

За характером інформації серед педагогічних видань щодо означеної проблеми можна виділити:

- видання, які повністю присвячені висвітленню різних аспектів інформаційного захисту дітей («The Journal of Media Literacy Education»),
- видання, які мають рубрику з визначеної проблеми («Common Sense media»),
- видання, які висвітлюють означену проблему лише у деяких випусках («American Educational Research Journal»);

За способом розповсюдження педагогічна преса поділяється на:

- видання, які можна передплатити й отримувати в будь-якому місці США («Education Week»),
- видання, які розповсюджуються лише в певному місці (переважно в університетах, школах та ін.) («American School Board Journal»);

Усі інтернет-видання можна класифікувати як:

- видання, що знаходяться у відкритому доступі і є безкоштовними («Communications in Information Literacy»),
- видання, що знаходяться у закритому доступі й потребують сплати за користування («American Educational Research Journal») [2].

Отже, особливе значення для нашого дослідження мають педагогічні видання США, які всебічно висвітлюють означену проблему. До таких видань відносяться: «Journal of Information Literacy» (JIL), «American School Board Journal», «Net Family News», «The Journal of Media Literacy Education», «Communications in Information Literacy», які ми спробуємо проаналізувати з погляду тематики, жанрової специфіки, змістового наповнення.

Журнал «Journal of Information Literacy» (JIL) – міжнародний, рецензований, академічний журнал, який націлений на дослідження інформаційної грамотності. Головний редактор – Джейн Секер (SeckerJ.). Періодичність виходу журналу – 2 рази на рік. Це електронне видання знаходиться у відкритому доступі, не потребує підписки і безкоштовне. Читачі мають змогу користуватися повноформатними статтями та архівами журналу. Публікація статей також безкоштовна. Журнал має дев'ять розділів: статті, статті з практики, наукові дослідження, інформація про конференції, проекти, обзор наукової і навчальної літератури, оголошення, студентські погляди та архіви. Відносимо цей журнал до категорії видань, розрахованих на вчителів та науковців, бо розміщені у ньому матеріали мають науковий виклад і написані досвідченими фахівцями. Спираючись на аналіз архіву цього журналу можна виділити ключову тематику статей: умови та засоби формування навичок інформаційної грамотності у школярів та студентів, розроблення стандартів інформаційної грамотності, оцінювання володіння учнями основами інформаційної грамотності, розвиток критичного мислення особистості як необхідна умова інформаційної грамотності, інтернет та мобільна грамотність та ін. Також висвітлюються практичні та наукові дослідження щодо визначеної тематики [7].

Журнал «American School Board Journal» був заснований у 1891 році і є джерелом інформації для керівників та працівників навчальних закладів. Виходить щомісячно у друкованому варіанті тиражом більше ніж 27 тисяч екземплярів та має інтернет-версію. Головним редактором цього видання є Кетлін Вейл (VailK.). Видавець – Томас Гензель (GentzelT.), штат Вірджинія. «American School Board Journal» отримав чисельні нагороди за досягнення у навчальній літературі під егідою Асоціації Освітніх Видавців (Association of Educational Publishers (AEP)). Розповсюджується тільки за умови оформлення підписки. Інтернет-версія знаходиться у закритому доступі і коштує 36 доларів на рік. Підписатися на отримання друкованого та електронного варіанту цього видання можна за 47,50 доларів. У численних рубриках автори журналу висвітлюють широке коло питань: шкільне управління та менеджмент, розробка шкільної політики, знання та досягнення учнів, оцінювання учнів, професійний розвиток вчителів, конспекти уроків, проблеми здоров'я учнів, шкільна безпека, знуцання у школі та ін. Крім того, журнал містить такі постійні підрозділи як: новини освіти, шкільні закони, наукові дослідження та обзор нової навчальної літератури. Проаналізувавши архіви журналу за період з 2000 по 2013 рік, ми визначили, що проблема інформаційного захисту дітей відображена у чисельних статтях цього видання. Автори цих статей: Джо Дісарт (DysartJ.), Наомі Ділон (DillonN.) Нора Карр (CarrN.), Сюзен Блек (BlackS.), Кетлін Вейл (VailK.), Едвін Дарден (DardenE.), Чарльз Трейнор (TrainorCh.) розглядають деякі аспекти означеної проблеми, а саме: ризики використання мобільних телефонів та мобільного інтернету, сексуальні домагання у школі через різні види медіа, ризики та вплив телебачення на дітей, шляхи запобігання знуцанню над дітьми в Інтернет середовищі, вплив соціальних мереж на дітей,

дослідження соціальної мережі Facebook, захист дітей онлайн, псування репутації дітей через інтернет, боротьба з кібербулінгом та ін [4].

«Net Family News» – електронний педагогічний бюлетень, розрахований на широку аудиторію: педагогів, батьків та дослідників і присвячений проблемі використання і впливу соціальних медіа та інформаційних технологій на дітей та формуванню медіаграмотності у дітей та батьків. «Net Family News» набув широкої популярності не тільки у США, але й серед читачів більш ніж 50 країн. Заснований цей журнал був у 1999 році Ен Колієр (CollierA.), яка є і головним редактором. Редакція журналу знаходиться у штатах Конектікут і Юта. Це електронне видання знаходиться у відкритому доступі, а читачі мають доступ до усіх матеріалів журналу безкоштовно, але за умови реєстрації на сайті бюлетеня. Матеріали «Net Family News» оновлюються щотижнево. Поширюється він через електронну пошту, блоги, чати, форуми, а також на сайті бюлетеня. Унікальність цього журналу полягає у тому, що усі зареєстровані читачі, будь то батьки, вчителі, дослідники, студенти мають змогу розмістити свої статті, доповіді, дослідження та інші матеріали у цьому інтернет-виданні. Усі надіслані матеріали перевіряються, редагуються працівниками журналу і публікуються безкоштовно. На сайті бюлетеня діють блог та чат, де усі бажаючі обговорюють питання захисту дітей в інформаційному середовищі. Журнал «Net Family News» відноситься до видань, які повністю присвячені проблемі інформаційного захисту дітей. У цьому бюлетені зібрані рубрики, що об'єднують у собі статті, доповіді, репортажі, інтерв'ю, дослідження, статистичні дані, історії батьків, методичні розробки для вчителів, закони уряду, новини освіти та опис новітніх технологій та програмного забезпечення для дітей, батьків і вчителів. Більшість статей видання торкаються теми небезпек Інтернет середовища, а саме: кібербулінг, кібергрумінг, порнографічні матеріали, сексуальні домоганиня та експлуатація дітей в Інтернеті, захист приватної інформації, вплив реклами та пропаганда антисоціальної поведінки та нездорового способу життя, вплив відеоігор на поведінку дітей, безпечне спілкування на форумах, чатах, блогах, соціальних мережах та ін. На шпальтах «Net Family News» висвітлюються вплив та ризики інших видів медіа: телебачення, радіо, мобільних телефонів на дітей. Багато матеріалів визначають шляхи подолання негативного впливу інформаційних технологій на дітей, надаються рекомендації для батьків щодо формування безпечної поведінки дітей у віртуальному світі. Крім того, бюлетень представляє чисельні статті з формування інформаційної грамотності у батьків. Автори історій з життя розповідають про свій досвід виховання дітей у інформаційному середовищі. У бюлетені наводяться статистичні дані з різних аспектів використання медіа дітьми, наприклад, дослідження соціальних мереж, таких як Facebook, Twitter, My Space. «Net Family News» інформує своїх читачів про державні акти і закони та про новітні програми, фільтри, які направлені на інформаційний захист дітей [8].

Журнал «The Journal of Media Literacy Education» (JMLE.org) – електронний міждисциплінарний журнал, який сфокусований на підтримці розвитку дослідницької, наукової і педагогічної діяльності з навчання медіаграмотності. Гасло цього журналу – формування медіаграмотності, яка допоможе людям різного віку розвинути навички, необхідні для критичного мислення, щоб здійснювати активну комунікацію у світі, де засоби масової інформації та цифрові технології відіграють важливу роль. Заснований він Національною Асоціацією з навчання медіаграмотності (National Association for Media Literacy Education (NAMLE)) і зараз існує за підтримки факультету освіти та соціальних служб державного університету у штаті Нью-Джерсі. Перший випуск журналу був опублікований у серпні 2009 року. Головний редактор журналу – Рене Хоббс (Renee Hobbs). Це видання знаходиться у відкритому доступі, доступ до матеріалів журналу є безкоштовним. Періодичність виходу журналу – тричі на рік. Це видання має форум для науковців, працівників у сфері засобів масової комунікації та практикуючих спеціалістів у школі та за її межами. Журнал «The Journal of Media Literacy Education» включає кілька розділів: статті, професійні ресурси, статті і звіти за результатами практичних досліджень з навчання медіаграмотності, тематичні дослідження. У розділі професійні ресурси читачі можуть знайти ресурси з навчання медіаграмотності: книги, навчальні посібники, мультимедійні матеріали. Автори статей журналу висвітлюють проблему інформаційного захисту дітей у контексті навчання медіаграмотності. Наприклад, у першому випуску журналу автори розглядають напрямки розвитку медіаграмотності у молоді (Рене Хоббс, Емі Дженсен), вплив медіаграмотності на рівень жорстокості і конфліктів серед школярів (Еріка Шарер), розвиток медіаграмотності у батьків (Келі Мендоза), історія засобів масової комунікації і медіа технологій та їх впровадження у школах (Ванеса Домін), навчання медіаграмотності школярів на уроці (Фейс Рогов). Спираючись на аналіз архіву журналу, ми дійшли висновку, що ключовою тематикою статей є: впровадження навчання медіаграмотності у шкільні програми, оцінювання навичок медіаграмотності у школярів, медіаграмотність вчителів та її використання на практиці, подолання пагубних звичок (паління, вживання алкоголю тощо) серед школярів за допомогою навчання медіаграмотності, практика навчання медіаграмотності у дітей дошкільного віку, висвітлення впливу та ефектів телебачення на молодь, дослідження

європейських країн щодо оволодіння школярами практичними навичками з медіаграмотності, етика безпечної поведінки молоді онлайн. Провідними авторами журналу, яким належить більшість статей є: Рене Хоббс (HobbsR.), Фейс Рогов (RogowF.), Ванеса Вертабедіан (VartabedianV.), Іоана Літерет (LiteratI.), Райтеш Мехта (MehtaR.), Глорія Джейкобс (JacobsG.), Деміана Гіббонс (Gibbons D.), Куїнн Берк (BurkeQ.) [9].

Журнал «Communications in Information Literacy» – електронний, незалежний, професійний, рецензований журнал, присвячений розвитку знань, теорії, досліджень у галузі інформаційної грамотності. Головні редактори видання – Стюарт Брауер (BrowerS.) університет Оклахоми – Талса, Крістофер Холістер (HollisterC.) університет у Буффало, Роберт Шредер (SchroederR.) університет у Портленді. Журнал виходить мінімум два рази на рік і знаходиться у відкритому доступі, не потребує передплати. Головне завдання журналу – забезпечення відкритої критичної дискусії, де науковці та вчителі можуть прочитати та обговорити стрімкий розвиток засобів масової комунікації, їхній вплив на особистість та формування інформаційної грамотності. Журнал має розділ статті та оголошення щодо проведення конференцій. Виходячи з аналізу архівних випусків журналу, ми визначили, що автори статей висвітлюють наступні теми: умови формування інформаційної грамотності у сфері середньої та вищої освіти, розробка стандартів інформаційної грамотності, впровадження інформаційної грамотності у різні шкільні дисципліни, інформаційна грамотність вчителів, діяльність організацій з інформаційної грамотності, бібліотеки та інформаційна грамотність, мобільні телефони як засіб навчання молоді інформаційній грамотності, навички інформаційної грамотності, необхідні для проведення досліджень тощо [6].

**Висновки...** Отже, сьогодні, у США існує чисельна педагогічна преса, яка висвітлює проблему інформаційного захисту дітей у різних напрямках та аспектах. Більшість видань вміщують лише рубрики з означеної проблеми, але й існують видання, повністю присвячені проблемі, яка досліджується. З представлених досліджень можна зробити висновок, що педагогічна преса США висвітлила весь спектр педагогічних ідей та думок щодо проблеми інформаційного захисту дітей та є багатим джерелом для дослідницької роботи.

Перспективними напрямками розвитку данної проблеми є: більш детальне дослідження кожного педагогічного видання, створення класифікації усієї педагогічної преси США.

#### Список використаних джерел та літератури:

1. Аюпов А. И. Методика типологического исследования периодических изданий (на примере специальных журналов) / А. И. Аюпов. – Иркутск : Изд-во Иркут. ун-та, 1985. – 96 с.
2. Бессараб А. О. Визначення періодичного наукового фахового видання [Електронний ресурс] / А. О. Бессараб // Держава та регіони. Серія: Соціальні ко-мунікації. – 2011. – № 2. – Режим доступу : [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Dtr\\_sk/2011\\_2/files/SC211\\_24.pdf/](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_sk/2011_2/files/SC211_24.pdf/).
3. American School Board Journal / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asbj.com/default.aspx>
4. Children's Internet Protection Act / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fcc.gov/guides/childrens-internet-protection-act>
5. COPPA – Children's Online Privacy Protection Act/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.coppa.org/>
6. Communications in Information Literacy / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.comminfolit.org/index.php?journal=cil&page=index>
7. Journal of Information Literacy (JIL) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.informationliteracy.org.uk/jil/>
8. Net Family News / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.netfamilynews.org/letterindex4.html>
9. The Journal of Media Literacy Education / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jmle.org/index.php/JMLE/index>

#### Анотація

А.С.Паукова

#### **Педагогическая преса как источник изучения проблемы информационной защиты детей в США**

Проблема информационной защиты детей приобретает все большую актуальность среди ученых, педагогов и родителей. В статье анализируется педагогическая преса США как источник изучения проблемы информационной защиты США. Автором представлена классификация педагогической прессы по типу издания, аудитории, для которой оно предназначено, по месту распространения и характеру информации. Определены педагогические издания, посвященные данной проблеме: «Journal of Information Literacy» (JIL), «The Journal of Media Literacy», «American School Board Journal», «Net Family News», «Communications in Information Literacy». В статье представлен анализ пяти педагогических изданий, где рассматривается история создания журналов, условия их функционирования, тематика статей, ключевые авторы, доступ к архивам и основные рубрики. В статье рассмотрены законы и акты США, которые регулируют защиту детей в информационном пространстве Автор определил круг проблем и аспекты развития данной проблемы: риски и опасности разных видов медиа для детей и формирование информационной грамотности личности.

**Ключевые слова:** информационная защита, информационная грамотность, педагогическая преса.

Summary  
A.S.Paukova

**Education Press as a Source of Reflecting the Issue on Information Security of Children in the USA**

Nowadays the problem of children information safety is very actual among scholars, teachers and parents all over the world. Modern educational periodicals in the USA are analyzed as the source of showing the problem of children information safety. Author gives the classification of American educational periodicals by the type, the audience which it is intended for, the place of distribution and nature of the information. List of current issues which are devoted to the problem of children information safety are given: «Journal of Information Literacy» (JIL), «The Journal of Media Literacy», «American School Board Journal», «Net Family News», «Communications in Information Literacy». Five educational journals are analyzed in this article. The author describes the history of journals, its focus and scope, sections policies, publication frequency, access policy, archiving, conditions of subscription and key authors. Main headings of the articles concern the problem of children information safety are marked out. Laws and acts of American government that regulate the safety of American children in cyberspace are defined in the article. Author shows the main aspects of the problem of children information safety: the risks and dangers of different types of social media for children and formation the information literacy of personality. Synonyms of the term «information literacy» are given in this article. Author determines the future directions and aspects of the development of the studied problem.

**Key words:** information safety, information literacy, educational journal.

Дата надходження статті: «9» жовтня 2013 р.

УДК [(37+94) : 001.8]: 930.1

О.Б.ПЕТРЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор,  
(м.Рівне)

**До проблеми класифікації джерельної бази історико-педагогічного дослідження**

У статті вивчається проблема класифікації джерельної бази історико-педагогічного дослідження, зокрема аналізуються критерії, які обираються вченими для групування джерельної бази історико-педагогічного дослідження, як-то: територіально-регіональні ознаки – приналежність джерел до тієї чи іншої культури; рівень узагальнення інформації; врахування аспектів інформації, що міститься у джерелі; типові критерії, за якими джерела диференціюються з точки зору знакових систем, що використовують їх авторами; часовий, хронологічний критерій; критерій предмету вивчення (джерела вивчення персоналій, наукових шкіл, педагогічних течій, окремих навчальних закладів). З'ясовано: теоретичне осмислення того, що історичне джерело (продукт культури, об'єктивований результат діяльності людини) виступає як єдиний об'єкт різноманітних історико-педагогічних досліджень при різноманітності їх предмету і врахування визначених критеріїв дає змогу виокремити відповідні групи джерел вивчення історії педагогіки, які стануть підґрунтям аналізу дослідника з тієї чи іншої проблеми історії педагогіки.

**Ключові слова:** історія педагогіки, джерельна база, джерело, класифікація джерел, критерій, джерелознавство.

*Постановка проблеми у загальному вигляді...* Історія педагогіки – наука, що вивчає, насамперед, педагогічні знання, накопичені минулими поколіннями. Відтворення і ретроспективний аналіз розвитку освіти і виховання, педагогічної науки у всій їх повноті, конкретності і багатогранності можливі лише на основі вивчення історико-педагогічних джерел, що передбачає формування надійної джерельної бази історії педагогічної науки. Однак, як зазначає відомий історик педагогіки Ольга Сухомлинська, одним з чинників трансформаційної кризи, яка існує у сучасній історії педагогіки, є джерелознавчий: «До історико-педагогічного дискурсу долучилося дуже багато нового, невідомого матеріалу. Він був почасти відомий, але в період розвитку радянської історико-педагогічної науки на ці джерела було накладено «табу» або вони оцінювалися негативно. І величезний загал першоджерел ... науково не віддеференційовується, не відрефлексовується. Опис фактологічного матеріалу, що потопає у фактології, не структурований, і завдання історико-педагогічної науки – дати адекватну оцінку джерелам різного походження, які становлять дискурсивну тканину часу» [21, с.27]. Тому одним з найважливіших розділів методології історії педагогіки є педагогічне джерелознавство, яке представляє собою галузь інтеграції педагогіки в цілому, власне історії педагогіки, історії, джерелознавства і культурології.